

Марина В. Абрамова

ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДОВИХ ТА ПОКАЗНИКІВ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз підходів до визначення елементів системи воєнно-економічної безпеки України. Наведено авторський перелік показників воєнно-економічної складової з позиції її впливу на зміну рівня економічної безпеки, а саме – ефективності використання фінансових ресурсів, виділених на задоволення потреб оборонної сфери.

Ключові слова: воєнно-економічна безпека; фінансові ресурси; оборонна сфера.

Табл. 5. Літ. 14.

Марина В. Абрамова

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТАВЛЯЮЩИХ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ ВОЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

В статье проведен анализ подходов к определению элементов системы воєнно-экономической безопасности Украины. Приведен авторский перечень показателей воєнно-экономической составляющей с точки зрения ее возможного влияния на изменение уровня экономической безопасности, а именно – эффективности использования финансовых ресурсов, выделенных на удовлетворение нужд оборонной сферы.

Ключевые слова: воєнно-экономическая безопасность; финансовые ресурсы; оборонная сфера.

Marina V. Abramova¹

ELEMENTS AND INDICATORS OF MILITARY AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

The article analyzes different approaches to the elements of military and economic security of Ukraine. The author identifies the indicators of military and economic security, in terms of its potential impact on economic security level change, namely, from the perspective of defense sector needs satisfaction and financial resources effectiveness evaluation.

Keywords: military and economic security; financial resources; defense sector.

Постановка проблеми. Для розвитку національного господарства за сучасних кризових політико-економічних умов необхідний пошук нових методів стабілізації рівня економічної безпеки України. «Тимчасова окупація територій» на сході та півдні країни має суттєвий вплив на ресурсні можливості держави через відтік матеріально-науково-технічної бази та кадрів. Сфера оборонної промисловості в багатьох країнах має роль рушійної сили до науково-технічного прогресу, надбання якого використовуються в інших секторах національної промисловості. Це має позитивний вплив на підвищення макроекономічних показників, а опосередковано і на стан економічної безпеки держави. Тому одним із можливих шляхів підвищення економічної безпеки країни може бути коректне використання наявного воєнно-економічного потенціалу держави (в т.ч. виробничих потужностей оборонно-промислового комплексу – ОПК) через контролювання розвитку воєнно-економічної складової в системі економічної безпеки України.

Підтримання необхідного стану елементів воєнно-економічної складової в системі економічної безпеки держави може сприяти прискоренню розвитку національного господарства, підвищенню його здатності протистояти впливу

¹ National Academy of Management, Kyiv, Ukraine.

негативних зовнішніх та внутрішніх факторів, а також збільшенню прозорості заходів з підвищення економічної безпеки.

Аналіз досліджень та публікацій. Важливу роль у становленні теоретичних засад економічної безпеки України відіграли праці таких вітчизняних вчених, як І.Ф. Бінька [14], В.М. Гейця [9], М.М. Єрмошенка [6], В.І. Мунтіяна [10], В.Т. Шлемка [14] та інших.

Дослідженням проблематики визначення елементів воєнно-економічної безпеки займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як В.М. Бегма [3], С.А. Богданов [4], Д.О. Гордієнко [5], В.П. Корсунь [7], А.Д. Лодзянов [8], В.І. Мунтіян [10], В.І. Ольшевський [11], А.І. Пожаров [12], Р.І. Сапіга [13], Г.Т. Сніжко [8] та інші.

Невирішені частини проблеми. Аналіз проведених досліджень виявив значну увагу вчених до доцільності виокремлення складових воєнно-економічної безпеки. Але велика варіативність точок зору щодо впливу воєнно-економічної безпеки не дозволяє однозначно сформулювати як єдине поняття, так і єдину систему її складових елементів. Переважну більшість показників воєнно-економічної безпеки можна віднести переважно до компетенції сфери воєнної безпеки, аніж до воєнно-економічної (теоретичний зміст якої був наведений у Воєнній доктрині 2009 р. [1], а нині є взагалі відсутнім на законодавчому рівні).

Тому **метою дослідження** є аналіз варіативності поглядів дослідників на виокремлення складових воєнно-економічної безпеки, а також визначення її основних елементів та показників в аспекті ефективності використання фінансових ресурсів, виділених на задоволення потреб оборонної сфери.

Основні результати дослідження. На погляд С.А. Богданова, процес оцінювання рівня воєнно-економічної безпеки (ВЕБ) за критеріями передбачає врахування та визначення значень ряду *показників* [4] (параметрів, індикаторів), головними з яких є: стан ресурсного потенціалу держави та можливостей його удосконалення та розвитку; здатність економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення; розвиток галузей виробництва, які мають життєво важливе значення для функціонування держави як в звичайних умовах, так і в стані збройного протиборства; характеристики процесу відтворення, в залежності від зовнішньої дії; стан науково-технічного потенціалу країни; стійкість фінансової системи держави; збалансованість зовнішньоекономічної політики; рівень державного регулювання економіки, який забезпечує її оптимальне функціонування як в мирних умовах, так і у воєнний період.

Тобто, за його класифікацією [4], система показників ВЕБ держави може також включати макроекономічні показники, часткові соціально-економічні показники, які розкривають та доповнюють головні риси та тенденції розвитку економіки, економічне зростання, конкурентоспроможність національного господарства та окремих його галузей, а також економічні показники функціонального та галузевого рівня.

Дослідники Центру стратегічних оцінок та прогнозів Російської Федерації [5] впевнені, що до структурних елементів ВЕБ можна віднести: технологічну, техніко-виробничу, валютно-кредитну, інформаційну, продовольчу, сировинну, енергетичну та екологічну складові. Відповідно до цього можна формувати зміст показників ВЕБ (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика елементів ВЕБ згідно [5]

Складові	Зміст
Технологічна	Стан науково-технічного потенціалу країни, який гарантує в мінімальні терміни самостійну розробку новітніх технологічних рішень, що забезпечують технологічний «прорив» у провідних галузях «цивільного» і військового виробництв. В умовах підготовки та/або ведення війни (збройного конфлікту) такий стан національного господарства дозволяє повною мірою реалізувати його мобілізаційні можливості.
Техніко-виробнича	Такий стан національного господарства, за якого воно, у разі порушення зовнішньоекономічних зв'язків або внутрішніх соціально-економічних потрясінь, здатне: по-перше, оперативно компенсувати їх негативні наслідки; по-друге, стійко здійснювати розширене відтворення, і, по-третє, задовольняти суспільні (в т.ч. і першочергово – воєнні) потреби. Дана складова тісно пов'язана як з матеріально-речовими, так і з соціальними факторами виробництва.
Валютно-кредитна	Визначає такий стан національного господарства держави, за якого: по-перше, реалізується можливість отримання, розміщення та використання вітчизняних і зарубіжних фінансових ресурсів (кредитів та інвестицій) і, по-друге, забезпечується здатність розраховуватися за ним в межах, що забезпечують стійке функціонування валютно-фінансової системи й задоволення суспільних потреб (у т.ч. воєнно-економічних) в несприятливих зовнішніх і внутрішніх економічних умовах. В умовах підготовки та/або ведення війни, локалізації збройного конфлікту такий стан національного господарства дозволяє збільшити обсяг фінансових ресурсів, які можуть бути використані для нарощування воєнного виробництва.
Інформаційна	Визначає стан інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури країни, що забезпечує стійке функціонування національного господарства (в т.ч. воєнної економіки) в умовах підготовки та/або ведення війни, дозволу (локалізації) збройного конфлікту. Інформаційна складова ВЕБ, зокрема, визначає порядок взаємного обміну виробничими, науково-технічними відомостями всередині господарського комплексу країни, між економіками союзних держав і з національними господарствами нейтральних країн. При цьому повинна гарантуватися таємниця технології виробництва та обсягів поставок сучасних і перспективних видів озброєнь і воєнної техніки, іншої продукції воєнного призначення, розмірів наданих послуг.
Продовольча і сировинна	Визначають забезпеченість національного господарства країни та її ОПК продовольством і сировиною в розмірах, необхідних для виробництва озброєння та військової техніки (О та ВТ), а також забезпечення потреб Збройних Сил (ЗС) у мирний і воєнний час.
Енергетична	Визначає можливості національного господарства країни забезпечити стабільність фізичних поставок енергоносіїв для воєнного виробництва. В умовах підготовки та/або ведення війни, збройного конфлікту такий стан національного господарства дозволяє забезпечити воєнну економіку і ЗС країни необхідними паливно-енергетичними ресурсами.
Екологічна	Визначає такий стан національної економіки, за якого попереджаються і/або своєчасно вирішуються протиріччя між воєнним виробництвом і середовищем проживання, не допускається нанесення шкоди економічному потенціалом країни. В умовах підготовки та/або ведення війни, дозволу (локалізації) збройного конфлікту такий стан національного господарства дозволяє зберегти гранично допустимий рівень забруднення навколишнього середовища при збільшенні обсягів воєнного виробництва.

На погляд А.Д. Лодзянова та Г.Т. Сніжка [8], необхідність визначення системи критеріїв і показників ВЕБ (табл. 2) зумовлена тим, що її матеріальний зміст проявляється через її складові – оборонні компоненти виробничої ресурсної, фінансово-економічної, інформаційної, технологічної, науково-технічної безпеки.

Таблиця 2. Складові та показники ВЕБ відповідно до [8]

Складові	Показники
Виробнича безпека	Виробничого потенціалу ОПК; якості продукції оборонного призначення (ОП); кадрового забезпечення ОП; експортного та імпортного потенціалу ОПК; фінансово-економічного стану підприємств та організацій ОПК.
Ресурсна безпека	Стану та відтворення ресурсів ОП; ресурсного забезпечення оборонної сфери; захисту ресурсів ОП.
Фінансово-економічна безпека	Оборонних витрат держави; ефективності фінансування оборонної сфери; залежності оборонної сфери від зовнішньої фінансово-економічної допомоги.
Інформаційна безпека	Техніко-технологічного стану та розвитку інформаційних систем ОП; нормативно-правового та кадрового забезпечення інформаційних систем воєнної сфери; ступеня захищеності інформаційних систем воєнної сфери.
Технологічна безпека	Технологічного забезпечення та залежності галузей ОПК; захищеності технологій.
Науково-технічна безпека	Матеріально-технічної бази наукових установ і організацій комплексу ОП; кадрового потенціалу; науково-дослідних робіт (НДР) ОП та їх використання у оборонному виробництві; фінансово-економічного стану установ і організацій ОП.

Сьогодні при визначенні рівня економічної безпеки України результати діяльності її ОПК є складовою частиною національного продукту та не виділяють окремо [2]. Але ще у 1999 р. А.І. Пожаров вказував на важливість не тільки виокремлення поняття ВЕБ [12], а й визначення її внутрішніх (табл. 3) та зовнішніх складових, з урахуванням результатів виробничих потужностей ОПК.

Таблиця 3. Внутрішні показники ВЕБ відповідно до [12]

Групи показників	Зміст
Узагальнюючі показники	Воєнні витрати; відсоток воєнних витрат у валовому внутрішньому продукті (ВВП); воєнні витрати у порівнянні до витрат США; воєнні витрати у порівнянні до витрат «великої сімки»; забезпеченість трудовими, сировинними та енергетичними ресурсами; залежність від імпорту.
Показники елементів структури воєнної економіки	Величина виробничих потужностей у порівнянні до рівня оборонної достатності; технічний рівень виробництва основних видів О та ВТ у порівнянні до світового рівня; обсяг державного оборонного замовлення (ДОЗ); рівень заробітної плати у порівнянні до середнього в державі; рівень рентабельності.
Кількісні показники	Відсоток НДР у воєнних витратах у порівнянні до геополітичних супротивників; відсоток закупівлі О та ВТ у воєнних витратах; розміри грошового забезпечення військовослужбовців.

В.І. Мунтіян [10], а також В.Й. Ольшевський [11] приділяють значну увагу виокремленню складових елементів воєнно-економічної безпеки. Але, на жаль, незважаючи на проведені дослідження у сфері виокремлення елементів ВЕБ, питанням визначення її показників все одно не приділялась належна увага.

Автор вважає за доцільне розглядати систему показників елементів воєнно-економічної складової в аспекті ефективності використання фінансових ресурсів, виділених на задоволення потреб оборонної сфери, а її вплив на стан економічної безпеки – як наявність стійкого зв'язку між зміною рівнів основних її показників та показників ВЕБ.

Тому при проведенні досліджень щодо визначення величини впливу воєнно-економічної складової на зміну рівня економічної безпеки запропоновано використовувати наступні основні внутрішні (табл. 4) та зовнішні (табл. 5) її елементи та показники.

Таблиця 4. Основні внутрішні елементи системи ВЕБ України, авторська розробка

№	Складові	Показники
1.	Технологічна	<i>I. Ефективності використання фінансових ресурсів на задоволення фінансових потреб технологічного забезпечення та функціонування ОПК у сфері:</i> а) модернізації О та ВТ на підприємствах ОПК; б) проведення робіт із продовження строків технічної придатності наявного О та ВТ та засобів ураження на підприємствах ОПК; в) підвищення рівня забезпеченості ЗС О та ВТ завдяки виробничим потужностям підприємств ОПК; г) збільшення випуску нових зразків О та ВТ, що будуть прийняті на озброєння за рахунок виробничих потужностей підприємств ОПК.
2.	Соціальна	<i>II. Ефективності використання фінансових ресурсів на задоволення потреб соціально-економічного забезпечення ЗС України у сфері:</i> а) реалізації «Комплексної програми» житлового забезпечення військовослужбовців; б) розвитку медичного лікування, реабілітації та санаторного забезпечення особового складу (о.с.) ЗС України; в) виконання культурно-виховної роботи з о.с., членами їх сімей; г) реалізації соціальних гарантій військовослужбовцям, що проходять військову службу за контрактом; д) працевлаштування або перепідготовки о.с. ЗС України.
3.	Правова	<i>III. Ефективності використання фінансових ресурсів на підвищення рівня нормативно-правової бази у сфері:</i> а) забезпечення воєнно-економічної діяльності в Україні; б) забезпечення воєнно-економічної діяльності поза межами України (міжнародні контракти); в) забезпечення воєнно-економічної діяльності після початку проведення «терористичних актів» на східних та південних територіях України.
4.	Валютно-фінансова	<i>IV. Ефективності використання фінансових ресурсів у сфері:</i> <i>1. Фінансування задоволення потреб оборонної сфери на макрорівні:</i> а) утримання о.с. ЗС України (з урахуванням харчування та обмундирування); б) підготовки від інших видатків ЗС України;

Продовження табл. 4

№	Складові	Показники
		<p>в) розвитку О та ВТ від інших видатків ЗС України по факту; г) недофінансування задоволення потреб ЗС України; д) стану фінансування потреб ЗС України від ВВП.</p> <p>2. <i>Фінансування задоволення потреб оборонної сфери на мікрорівні:</i> а) утримання на 1 особу (з урахуванням харчування та обмундирування) військовослужбовців (в т.ч. працівників ЗС України, військовослужбовців строкової служби, військовослужбовців за контрактом, керівництва та військового управління); б) утримання на 1 особу медичного персоналу лікувальних закладів, відповідно до кількості медичних установ.</p> <p>3. <i>Фінансування задоволення потреб кредитно-інвестиційної діяльності:</i> а) стан кредитування військовослужбовців ЗС України (кількість отримань кредитів на 100 військовослужбовців до 50000 грн з доходом від 5000 грн); б) стан кредитування підприємств ОПК; рівень інвестиційної активності в оборонній діяльності.</p>
5.	Енергетична	<p><i>V. Ефективності використання фінансових ресурсів на задоволення потреб енергопостачання за напрямками:</i> а) теплопостачання відповідно до наданих обсягів; б) водопостачання та водовідведення відповідно до наданих обсягів; в) постачання електроенергії відповідно до наданих обсягів; г) постачання природного газу відповідно до наданих обсягів; д) постачання вугілля та мазуту на потреби оборонного сектору відповідно до наданих обсягів.</p>
6.	Екологічна	<p><i>VI. Ефективності використання фінансових ресурсів на забезпечення утилізації, ліквідації та попередження наслідків воєнної діяльності за напрямками:</i> а) утилізація боєприпасів та рідинних компонентів ракетного палива, забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів, баз і складів ЗС України; б) ліквідація шкідливих викидів, скидів та твердих відходів підприємств, організацій, військових частин сфери оборони; в) ліквідація наслідків військової діяльності; г) утилізація О та ВТ; д) проведення заходів протипожежного характеру згідно з кількістю військових частин, в яких необхідно їх провести; е) проведення заходів блискавкозахисного характеру згідно з кількістю військових частин, в яких необхідно їх провести.</p>
7.	Ресурсна	<p><i>VII. Ефективності фінансування відтворення ресурсів оборонного призначення за напрямками:</i> а) забезпечення ЗС України зв'язком, створення та розвиток командних пунктів та автоматизованих систем управління; б) зменшення кількості О та ВТ, що потребує технічного обслуговування; в) зменшення кількості О та ВТ, що потребує капітального ремонту; г) відновлення боєздатності, утримання, експлуатацію, ремонт О та ВТ; д) підготовка громадян на посади осіб офіцерського складу, підвищення кваліфікації, перепідготовка офіцерських кадрів та державних службовців, початкова військова підготовка молоді відносно чисельності ЗС України (в середньому на 1 особу);</p>

Закінчення табл. 4

№	Складові	Показники
		<p>е) визначення величини залежності потужностей ОПК від закордонного постачання енергоресурсів;</p> <p>ж) вплив територіальної оборонної економіки регіону на оборонну економіку держави.</p>
8.	Науково-технічна	<p><i>VIII. Ефективності використання фінансових ресурсів на забезпечення науково-технічної бази у сфері:</i></p> <p><i>1. Кадрового потенціалу науково-технічної оборонної сфери:</i></p> <p>а) підготовка науково-технічних кадрів;</p> <p>б) перепідготовка офіцерських кадрів та державних службовців;</p> <p>в) підвищення кваліфікації кадрів та державних службовців;</p> <p>г) підготовка іноземних фахівців.</p> <p>д) вплив фактору «тимчасової окупації територій» на відтік науково-технічної бази та кадрів.</p> <p><i>2. Наукового потенціалу оборонної сфери:</i></p> <p>а) кількість військово-навчальних закладів (порівняно з плановою потребою);</p> <p>б) кількість науково-дослідних установ (порівняно з плановою потребою);</p> <p>в) кількість дослідно-конструкторських робіт (ДКР), що виконувались відповідно до показника їх виконання (порівняно з плановою потребою);</p> <p>г) кількість створених ДКР за новітніми технологіями (порівняно з плановою потребою);</p> <p>д) проведення НДР та ДКР з розробки, модернізації О та ВТ за ДОЗ (порівняно з плановою потребою);</p> <p>е) прикладні дослідження у воєнно-теоретичній сфері – воєнна економіка, управління ЗС, теорія розвитку ЗС (порівняно з плановою потребою);</p> <p>ж) прикладні дослідження у військово-технічній сфері – проблеми військово-технічної політики держави, розробки у сфері оборони, модернізації О та ВТ (порівняно з плановою потребою);</p> <p>з) вплив фактора «тимчасової окупованості територій» на відтік науково-технічної бази та кадрів.</p> <p>и) фінансове забезпечення проведення заходів Індивідуальної програми партнерства України з НАТО та Програми Партнерства заради миру за кордоном та на території України;</p> <p>к) фінансове забезпечення реалізації заходів, передбачених Планом дій Україна-НАТО, щорічним Цільовим планом;</p> <p>л) забезпечення діяльності офіцерів, визначених для участі у штабних елементах партнерства.</p>
9.	Виробнича	<p><i>IX. Ефективності використання фінансових ресурсів на підтримання виробничого потенціалу ОПК за напрямками:</i></p> <p>а) стан виробничих потужностей підприємств ОПК з урахуванням фактору «тимчасової окупованості територій»;</p> <p>б) якість продукції ОП;</p> <p>в) конкурентоспроможність продукції ОП;</p> <p>г) наявність замкнених циклів виробництва.</p>

Таблиця 5. Основні зовнішні елементи системи ВЕБ, авторська розробка

№	Складові	Показники
10.	Політична	<i>X. Ефективності використання фінансових ресурсів на збереження обраного воєнно-економічного стратегічного курсу держави:</i> а) реформування ЗС України.
11.	Грошово-кредитна	<i>XI. Ефективності використання фінансових ресурсів щодо дебіторсько-кредиторської заборгованості в оборонній сфері:</i> <i>1. Погашення кредиторської та дебіторської заборгованості на території України за напрямками:</i> а) розвиток О та ВТ; б) забезпечення діяльності керівництва та управління ЗС; в) утримання о.с. ЗС; г) забезпечення ЗС зв'язком, створення та розвитку командних пунктів автоматизованої системи управління; д) медичне лікування, реабілітації та санаторного забезпечення о.с. ЗС; е) підготовка осіб на посади офіцерського складу, підвищення кваліфікації та перепідготовки офіцерів; ж) проведення мобілізаційної роботи і призову до ЗС та інших військових формувань; з) реформування та розвитку ЗС; и) виконання заходів інтеграції України в ЄС за Планом Україна-ЄС; к) забезпечення міжнародного співробітництва; л) Державна програма реалізації Договору з відкритого неба. <i>2. Забезпечення кількісних характеристик міжнародного співробітництва:</i> а) кількість миротворчих контингентів ЗС України (порівняно з потребою); б) чисельність о.с. миротворчих підрозділів ЗС України (порівняно з потребою); в) кількість візитів іноземних делегацій; г) кількість візитів за кордон; д) кількість іноземних інспекцій. е) відновлення боєздатності, утримання та експлуатації, ремонту О та ВТ; ж) будівництво і капітального ремонту військових об'єктів; з) будівництво (придбання) житла для військовослужбовців ЗС України; и) забезпечення живучості та вибухобезпеки арсеналів, баз і складів озброєння, ракет і боєприпасів ЗС; к) забезпечення участі у міжнародних миротворчих операціях; л) забезпечення виконання міжнародних угод у військовій сфері. <i>3. Погашення кредиторської та дебіторської заборгованостей за межами України (міжнародні контракти).</i> а) Союз за Планом Україна-ЄС; б) забезпечення заходів міжнародного співробітництва; в) Державна програма реалізації Договору з відкритого неба. <i>4. Забезпечення кількісних характеристик міжнародного співробітництва:</i> а) кількість миротворчих контингентів ЗС України (порівняно з потребою); б) чисельність о.с. миротворчих підрозділів ЗС України (порівняно з потребою);

Закінчення табл. 5

№	Складові	Показники
		в) кількість візитів іноземних делегацій; г) кількість візитів за кордон; д) кількість іноземних інспекцій.
12.	Маркетингова	<i>XII. Ефективності використання фінансових ресурсів на забезпечення виконання планових завдань центральним апаратом Міністерства оборони та генеральним штабом ЗС України.</i>
13.	Торговельно-економічна	<i>XIII. Ефективності використання фінансових ресурсів щодо торговельних операцій за напрямками:</i> а) імпортування товарів ОП; б) експортування товарів ОП.
14.	Інформаційна	<i>XIV. Ефективності використання фінансових ресурсів на забезпечення захищеності інформаційних систем оборонної сфери за напрямками:</i> а) закупівля сучасних засобів автоматизації, спеціального програмного забезпечення; б) придбання одиниць апаратури зв'язку спеціального призначення (порівняно з потребою); в) необхідні канали зв'язку відповідно до величини оплати послуг (порівняно з потребою).
15.	Інтернаціональна	<i>XV. Ефективності використання фінансових ресурсів на задоволення фінансових потреб забезпечення міжнародного співробітництва:</i> <i>1. Забезпечення якісних характеристик міжнародного співробітництва:</i> а) забезпечення українських миротворчих контингентів (порівняно з потребою).

Висновки. Деякі дослідники при визначенні елементів воєнно-економічної безпеки окреслюють її складові в залежності від станів науково-технічного потенціалу, національного господарства, наявності інформаційних ресурсів або можливостей інфраструктури країни, зачіпаючи при цьому ряд макроекономічних показників держави, інші – використовують елементи воєнної безпеки, зосереджуючись на техніко-виробничих можливостях оборонно-промислового комплексу, не враховуючи економічний ефект від фінансування його діяльності.

За допомогою методики 2007 р. та рекомендацій 2013 р. щодо оцінювання рівня економічної безпеки, запропонованих Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, можна визначити лише її стан за відповідний період (рік), але неможливо визначити величину впливу воєнно-економічної складової на рівень економічної безпеки, оскільки її надбання включені до загальних результатів. Тому, на думку автора, більш доцільним є не тільки виокремлення воєнно-економічної складової як елементу економічної безпеки, а й визначення її елементів та показників з точки зору ефективності використання фінансових ресурсів, виділених на задоволення економічних потреб оборонної сфери.

На думку автора, контролювання досягнення необхідного рівня показників складових елементів воєнно-економічної безпеки у запропонованому контексті надасть можливість не лише значно підвищити загальний стан еконо-

мічної безпеки держави, а й визначити можливі шляхи підвищення її рівня.

Також є доцільним враховувати результати розрахунків показників при формуванні майбутньої стратегії військово-економічного розвитку держави, що є необхідною для прозорого, коректного та реалістичного процесу оборонного планування.

1. Про Воєнну доктрину України: Указ Президента України від 15.06.2004 № 648/2004 // zakon.rada.gov.ua.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку України від 29.10.2013 № 1277 // zakon.rada.gov.ua.

3. *Бегма В.М., Скляр Н.М.* Ризики експортного контролю та військово-економічна безпека держави // Стратегічні пріоритети. – 2014. – №2. – С. 98–104.

4. *Богданов С.А.* Военно-экономическая составляющая безопасности государства // Военная мысль. – 2010. – №2. – С. 3–10.

5. *Гордиенко Д.В., Хохлов А.С.* Военно-экономическая безопасность государства: Монография. – М.: Военная академия Генерального штаба ВС РФ, 2008. – 288 с.

6. *Єрмошенко М.М.* Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К., 2001. – 309 с.

7. *Корсунь В.П.* Военно-экономическая безопасность в условиях реформирования экономики России // Военная мысль. – 1999. – №1. – С. 11.

8. *Лодзянов А., Сніжко Г.* Военно-экономическая безопасность в условиях реформирования оборонной сферы Украины: системный подход до визначення критеріїв і показників // Стратегічна панорама: Щокв. наук.-практ. журн. РНБО України, 1998. – №1. – С. 65–72.

9. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та інші. – Харків: Інжек, 2006. – 240 с.

10. *Мунтіян В.І.* Економічна безпека України: Монографія. – К.: КВПЦ, 1999. – 464 с.

11. *Ольшевський В.Й.* Военно-экономическая безопасность: теория і практика // Наука і оборона. – 1999. – №3. – С. 36–41.

12. *Пожаров А.И.* Показатели и критерии военно-экономической безопасности // Военная мысль. – 2000. – №6. – С. 26–34.

13. *Савіга Р.І.* Военно-экономическая безопасность в контексті логістичного забезпечення // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. – 2011. – Т. 4. – С. 134–138.

14. *Шлемко В.Т., Бінько І.Ф.* Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: Монографія. – К.: НІС, 1997. – 144 с.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2015.